

ձայն նորան գէպի գեղասիրական արգասաւորութիւն տանել, և մի աշակերտ, որի մէջ այդ արդէն զարթած է, կաշխատի իւր բոլոր արարքներն և շարժողութիւններն գեղեցկացնել, իւր ազնիւ բարոյական մտածմունքներն ամենազնիւ ձևերի մէջ արտայայտել, Անորեայ կեանքի նոյն ինքն ամենափոքր իրի ազնուացումն « Տասարակական իրականութեան ազատ գեղասիրայն սե փորձանքի մէջ, մի գ'ընկեց'իկ հոգու պարզ նշանակն է:

Եթէ մենք այն ամենը, ինչ որ մարմնամարդութիւնն յօգուտ գեղասիրական և բարոյական կրթութեան անումէ, ի մի ամփոփենք, կարող ենք կարճ պատկէս ասել որ դա մարմնամարդութիւնն, մի նշանաւոր լծակ է մի բարոյապէս գեղեցիկ բնաւորութեան կրթութեան համար, այնպիսի բնաւորութեան, որն բարոյական գերակայներ գեղեցիկ ձևի մէջ իրականացնում է և նորանց իրականացնելով՝ իւր վսեմութիւնն էլ կերևայ: Թէև մենք չենք կարող իւրաքանչիւր ցեղ անպայման գեղեցիկ գարձնել այնու ամենայնիւ պիտի ամեն կերպ ձգտենք որ ամեն աշակերտի մէջ աւողջ հոգի առողջ մարմնի մէջ բնակուի:

**Ս. Տէր Գարրիէլիանց.**

**Քաղաւածք Գերմ. մանկավարժական ամսագրից:**

**ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԼԵԶՈՒ ԵՒ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ**

**Պ. Փիլ. Վարդանեանի « Հոմերի Իլիականը »:**

( Ծ-բ-ը-ն-ի-ն-ը-ն Լ Էրլ )

Ն. Ը.

ԹԲ. Նու գիրը գրաբատի մէջ բոլոր միւս բաղաձայններից աւելի է հանդիպում: Շատ բառեր վերջանում են նուով, շահուած զիմարչ նուն, որով տալիս են մեր լեզուին ընդային արտասանութիւն և ձայն: Թերևս հայկական քթի անտարազ մեծութիւնն էլ իրրև պատճառ կամ հետեանք է այդ բանին:

Աշխարհաբար բարեյաջող կերպով կրճատել է նուերը, ուստի և արուեստարար կամ գրաբատի հետեութեամբ նոր լեզուն նուերով ծանրաբեռնելը յետադիմումն է:

կ-ն, յ-ն, է-ն, յո-ն, ո-ն, է-ն\* ևլն. գարձել են ուսում, հեր-

(\*) Սակայն Ղարաբաղի բարբառում ասում են կաթնը, ձուկնը, մուկնը ևլն:

քու՛մ, կաթ, ձուկ, եղ, մուկ, Բայց ամենուրեք նու՛ն չէ անհետացել բո-  
 չորովին, փոփոխութեանց ( հողովմանց, բարդութեանց ևլն ) մէջ յառաջ  
 է գալիս նա շատ անգամ : Իսկ դիմորոշ նու՛ն, բաղաձայնով վերջացած  
 բաներու՛մ ընկել է, թողնելով իւր ձայնաւորը՝ — ըթը, օր, մարդն (մար-  
 դըն) — մարդը, Ըթը փոխանակելով ըն ձայնը ոչ միայն մեծ հեշտութիւն  
 է տուել արտասանութեան, այլ և՛ թէ երրորդ դէմք և թէ ընդհանուր  
 յօդ է դարձել, մասամբ փոխարինելով սէ և դա յօդերը (օր, իմ  
 տու՛նը, քո տու՛նը, նորա տու՛նը) : Գրեւմէ անխտիր թէ հասարակ և թէ  
 յարուստի անանց վրայ : Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս — մեր Տէր Յիսուս Քրիս-  
 տոսը : Քաջն հեկտոր — քաջ հեկտորը ևլն : Հեշտալուր է դարձնում լե-  
 զուն մասնաւորապէս կէտերից առաջ (ձայնի հանգստեան ժամանակ) խուլ  
 և անգային ըն ձայնի փոխանակ դրուելով, նոյնպէս և երբ երկու բառի,  
 որից առաջինի վերջին՝ և երկրորդի առաջին տառերը բաղաձայն են, ըթը  
 իբրև ձայնաւոր հեշտացնում է արտասանութիւնը : Մինչդեռ եթէ ձայնա-  
 ւորով է բառերից մէկի վերջը կամ սկիզբը, աւելի ախորժալուր է նու՛ն,  
 որ կապում է երկու բառը և մի աւելորդ վանկ անհետացնում :

Օրինակ. ըստ մեզ լուսագոյն է ասել՝ այն մարդը գնաց, այն մարդն ա-  
 սաց, քան թէ՛ այն մարդն գնաց, այն մարդը ասաց :

- « Մարդիկն գնացին : Փառքն նուագելով » 106
- Լուսագոյն եմ համարում ասել՝ մարդիկը գնացին, Փառքը նուագելով »
- « Նղբօր վճիռն (ը) փոխելու : » 19 « Երբ որ այն մարդն (ը)  
 մեկնեցաւ : » « Չեմ կարանալ չարն (ը) խափանել » « Քաղաքն (ը)  
 մեր ձեռքն (ը) կընկնի : 32 « Թող քարոզներն (ը) տանեն նրան  
 այն տեղից : » ևլն :

Առանց երկար օրինակներ բերելու և առանց Պ. Աարդանեանի գրածը  
 սխալ համարելու, նորա լուրջ ուշադրութիւնն եմ հրաւիրում նու՛ի և ըթի  
 գործածութեանց վերայ :

Մի քանի տեղ Պ. Աարդանեան ասումէ, « այն օր » փոխանակ ասելու  
 ոյն օրը :

- « Յոյներից ոչ ոք այն օր ( օրը ) այնքան մեծ փառք չգտաւ » :
- « Որ հէնց այն օր յիտ գնար : » 21
- « Նա վաղեց պարսպի շուրջ (շուրջը) : » 200
- « Այն օրից պատանին Պարիս անուն ստացաւ » :

Այս ձևով, ինչպէս գրել է թարգմանիչը, նշանակումէ՝ Պարիս պա-  
 տանին հաշակուեցաւ, մինչդեռ կամենումէ ասել՝ այն օրից պատանին՝ Պա-  
 րիս անունը ստացաւ :

- « Անմահ գիներին ( գիերին ) պատարագ մատուցանելով » 31 :

Այստեղ էլ նու՛ն աւելորդ է :  
 Յուսամ արեւմտեաններին հետեւելու մտադրութիւն չունի, որոնք վսեմ  
 ոճով գլած լինելու համար ասում են « Հայրիկի գրազմունք, մեր աշ-  
 խարհ, ձեր ձեռնարկ » ևլն, կուլ տալով բոլոր ըթերը :





Նորան բաղաձայնի ետև չդնելու համար, մէջ են բերում ահագին վեր, որ ոչ բաղաձայնի ետև է դրում և ոչ ձայնաւորի, Այ վանկը և բարդ բառերը (կառավար, երիվար ևլն.) այնպիսի բացառութիւններ են, որ իրանք իրանց ոչ միայն արդարացնում այլ և բացատրում են, հաստատելով աւելի ևս վեւի ընդհանուր կանոնը, Յանկալի կլիներ որ պ. Աւարդանեան, կամ վեւի կողմնակիցներից մէկը, պարզարանէր վե գործածելու, թերևս մեղանշայտ, ուրիշ պատճառները, որով հնարաւոր կլինէր այսպէս կամ այնպէս լուծել այս անհամաձայնութեան կնճիտը, գոնէ դպրոցական կեանքում, դասագրքերում: Ասենք թէ մեր դասագրքերի մեծ մասը վճռուած և լազրոյներից ընդունուած ձևերին էլ չեն հետևում, մնալով հաւատարիմ քրէիէիէ-նէ-ն ուղղագրութեան:

2Ը և 2Ի

ԺԳ. Մեր կարծիքով երբ որ չը բացասականը շեշտումէ, այն ժամանակ ըթը, ինի-ի է փոխւում, ձայնի երկարելու պատճառով, օրին. «Ա.խ, ի՞նչ կդառնայ մեր որդեակը, Այլ ևս դու նրա պաշտպանը չես լինիլ, նա էլ չի լինիլ ծերութեանդ սփոփիչ, » 211. Եթէ շեշտի տեղը փոխենք, ինքն էլ կփոխուի, օրին. նրա ծերութեանդ սփոփիչ չը լինելը մեծ գժբաղգութիւն է, Պ. Աւարդանեան ամեն տեղ ուղիղ է գործածում այս բացասական մասնիկը, բացի « չը պիտի » բառից: « 2ը պիտի-ի շեշտը վերջին վանկի վրան է և ոչ թէ չը-մասնիկի վրայ, սակայն, ինչպէս երևումէ պ. Աւարդանեան շեշտումէ չը մասնիկը և գրում է միշտ « չի պիտի » (փոխանակ չը պիտի), ուստի և անախորժ չի պիտի-ներով ամբողջ գիրքը լցուած է, Օրին. « Ես էլ ծերունի հօրս չի ուրի տեսնեմ, չի ուրի ասրեմ նրա հիւրընկալ յարկի տակ, 158. « Տեսնումեմ, որ նպատակներիս չի ուրի հասնենք, » 115. « Պատճառ որ այլ ևս չի ուրի կարանամ, . . . » 20. « Մի անգամ իմս կոչուած օրիորդը չի ուրի մեռնի հօր ձեռքից, » 2օրքը չի ուրի կարանայ դէպի Տրոյա չու ընկնել, » 26. Նիզակս այսուհետև չի ուրի ճօճուի Տրոյացւոց դէմ, » 43. Եւ այլ բաղմաթիւ չի պիտիներ:

ԳՐԱԲԵՌԻ ԶԱՓԱԶԱՆՅ ՀԵՏԵՒՈՒԹԻՒՆ.

ԺԵ. « Գու էիր, որ ինձ հիւ-ընդ-ը (հիւր ընդունեցիր), երբ Ոլիմպից վանտուեցայ » 164. վ.ն.դ.է-յ-յ և հիւ-ընդ-ը: « Գեո շատ մարդիկ իմ

սենք որ բառերի մէջ եւս զ ասուք գործածուած կայ. զօ. սոՎ. սոՎոր. երիվար յու-լով. հոՎանի. եւլն. աշխարհաբառի կրաւորական ներկայում ուր երկու « միասին դալով հնչումը ծանրացնումեն. առաջինը զ գրելը յանցանք չէ, Ի դէպ՝ ամանք աշխարհաբառում կրաւորականի կատարեալը անհրաժեշտ են համարում ցոյ-կարուեցայ. ցոյ-ցաւ. ցաւք - կարուեցանք ցաւք. ցաւ վերջաւորելու. ըստ իս՝ քանի որ աշխարհաբառի մէջ կրաւորականացուցիչն է ընդհանուր սովորութեամբ « ւ. և կամ զ. բայտրմա-տից անմիջապէս յետոյ դրուած. զօ. գործվումէ. պէտքէ ներգործական վերջաւորու-թիւնը պահել սուրժ ամանակներում լնչպէս պահվումէ ներկայում. եթէ ասումենք գործուեցայ պէտքէ ասենք եւ գործվումիմ՝ որ անհարկն է. Ծաւ. իմք:



սուրից (սրից) գետինն — աստի կը խաճնէին (խաճէին) : » « Մեր գանձերը կը խաճնէն և մատաղերամ մանուկներին գետնով կը տան : » 198. Ատամացի և թալանել :

« Գուցէ վարողներից մին կամ միւսն (միւսը) թողած լինի երասանն և անզօր գտնուած՝ պարտք աստի նշանի շուրջը : »

« Այ որ չէր կամենում նրա քաղաքը լինել : » Բօթարեր, գուժկան, գուժարեր և թերևս բօթագուժ, բայց սչ բօթագոյժ :

« Սրանք դարձեալ վաճառուեցան մինչև իրենց նաւերն (նաւերը), սւր և քէլի գրաստի օրուայ գուպարածը : »

Յետում էք որ ես դէմ չեմ գուպարած բանին, որ աշխարհարանին դեռ անձանօթ է, բայց « տեղի գտաւ » « Տիրընկալար » « Տաւան գտան » ևլն. բոլորովին անտեղի են նոր լեզուի մէջ. Այլ է կթէ հին լեզուի յայտնի ձևերը, նախագասութիւնները՝ ինչպէս « Աղջ լեր », « Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս » փոխանակ ասելու՝ ողջ եղիր, մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսը, գործ ենք գնում անփոփոխ :

« Մեկնելաւս հասցէն պալ Տեաւոցաւ » : 119

« Բոլոր թագաւորները նրա ասածին հասան գրան : » 117

« Երբիս գոռումով, պարտուածների ողբ ու գոյժով (գուժով) օգը լցաւ և երկիրն արեամբ հեղեղուեցաւ : » 100

« Ագամեմնանի սիրտը լցաւ բարկութեամբ և ցաւով : » 39

« Ապառաւոր չ է գաճնէմ մինչև անգամ բնկերներից, որոնք սակայն նրան հանապաղ յարգել էին : » 115. Անհասկանալի :

« Նա վաղեց պարսպի շուրջ (շուրջը) : Արիլ սրայարձակ պնդեց ետեւից : » 200.

Ազումէ ասել՝ ետեւից ընկաւ կամ հետապնդեց և կամ դրարանով շնորհակալ : որի թարգմանականն է, ըստ պ. Աարդանեանի՝ էտեւից պնդել, որ և դրժբողգարսոր շատ և շատ կրկնում է տալով հոմերականին վողրվիլի կերպարանք :

« Ետեւից պնդեց թող չտուին » : 126.

« Սակայն Գիամեդ դարձեալ պնդեց էր վիրաւոր Ենիառի էտեւից, որին որ հեղացրել էր Ապոլոն » 77.

« Ետեւից պնդեց և հէնց որ հասաւ, ծակեց տէգով ամբրոսական զգետոր : » 76. ևլն.

Մեծ մասամբ մեկնումէ պ. Աարդանեանի այսչափ ծայրայեղ գրաբանական սեփականը, երբ ուշի ուշով քննելուց յետոյ տեսնում ենք որ պարոն թարգմանիչը « Ետեւից » օգտուել է, ինչպէս վերեն էլ ասացինք մեր գրաբան հոմերականներից, մասնաւորապէս Հ. Արսէն Բագրատունու Ելիականից (1864 Ա. ենեալի), փոխ առնելով նորա բոլոր տերմինոլոգիան, զէնքերի, արշաւների, կռուի և ծէսերի վերաբերեալ. Այս ասելուց յետոյ

այլ ևս երկար չենք կանգնում այս և այն բառի, զէնքի անուան, կառքի մասի ևլն. յաջող կամ անյաջող թարգմանութիւնը քննելու, քանի որ մեր նպատակը չէ Բագրատունու աշխատանքը քննադատել, Միւս կողմից՝ Ելիականը, իրրե գիւցաղներգութիւն աւելի գրաբառ կզերցնէր, քան թէ մի ուրիշ գրուածք, օրին, Պորինզոն կամ Մաշմեաի կեանքը ևլն.

ՄԷՆԱԿՍ .

- ԺԶ. (Փոխանակ ասելու՝ մինակ, մէնակ, միայնակ)
  - Թոյլ տուէք, որ ես Ռէնակ\* բանակ գնամ : » 208.
  - Ես որ յանդգնել էի Ռէնակ\* նրա դէմ կանգնիլ : » 199.
  - Ես Ռէնակ\* չեմ կարող այսքան տրոյեանց միջից անցնիլ : » 187
- Երևի որ և է գաւառական բարբառից է առել պ. Աւարդանեան այս ձևը, որն աւելորդ է, քանի որ ընդհանրացած (գործածական) միւս ձևերն ունինք.

ՈՒՐԻՇ ՄԻ ՔԱՆԻ ՆԿԱՏՈՂ ՈՒԹԻՒՆ .

- ԺԷ. • Սակայն ասա՛, ի՞նչ մտքով ես շնորհ բերել մեր յարկին : » 165.
- Լաւ է ասել՝ մեր յարկը, Շնորհ բերել մեր տունը և ոչ մեր տանը.
- Արագ հասաւ նա աղբերաշատ Իդա սարին : » 99.
- Հասաւ սալը, հասաւ քաղաք, հասաւ Թիֆլիս, բայց հասաւ ծառի ճիւղին, նպատակին, մտադրութեանը, փափագին, ցանկութեանը. Հասաւ իւր տանը իմ կարծիքով, նշանակումէ՛ հասաւ իւր տան ճօր, իսկ հասաւ իւր տունը—տան մէջ.
- Մտածելով, թէ աստուածներն ինձ Դ զաւակ չէին շնորհ հել, և դու էիր իմ որդին : » 114.
- Լաւագոյն է ասել . . ոչ մի զաւակ, կամ՝—մի զաւակ անգամ և կամ՝ ինձ զաւակ չէին շնորհել.
- Անգամ նոյն իսկ աստուածներն : » 114.
- Նոյն իսկ աստուածներն անգամ.
- Փայտակոյտը կրակ տուին. բայց թարմ փայտերը չէին ուղոււմ Գալուստի : » 217.
- Այստեղ պէտքէ ասել՝ այրուիլ, վառիլ կամ բռնկիլ, Տոչորուելու ուղիղ գործածութիւնը տես հետեւեալ նախադասութեան մէջ.
- Բեաի աստուածն (ը), այս հրահոսան հրդեհից տագնապած և տոչորուած, զթուլթիւն հայցել սկսաւ : » 193.
- Ազամեմնոն Բանահարէց ինքն իրեն՝ սրտի վիշտը ճնշելու : » 21
- Յիշիր, ինչպէս դեռ մանուկ Գալուստի փարվում էի (փարում էի) ծուռկերիդ : » 25.



« Սակայն «-ընչ պէ» (ուրիշ տեսակ, այլապէս) էր մտածում  
Ս. Գրամբեմնոն թագաւորը , 37.

« Պառակտուել էք իրարուց (իրարից) , 43.

« Այսպէս խօսեց արքայապետն (ը) , և յոյներն «գիւտաբար»  
պատերազմական ազադակներ յարուցին : »

Ազոււմ է ասել ոգևորուած , մինչգեռ ոգի առած աւելի նշանակումէ՝  
շունչ քաշած , հանգչած :

« Այ դու կնամուխդ Գրգ-Պարիս » .

Ըստ իս Զիք-Պարիս : Ինչպէս ասում ենք՝ շատուած , շեպիսկոպոս . շիք  
մարդ ևլն : Թէև Հայր Արսէնն ունի և Գրգ-Պարիս :

« Այս ասելով նա կրկին նստաւ կառքի մէջ և օրտաւորովի վե-  
րադարձաւ գէպէ Տրոյա : » 62.

Նստաւ կառք և վերադարձաւ Տրոյա :

« Դու չէիր պարծեցողը , թէ բազկով էլ , կորովով էլ Մեծե-  
լաւից Բարձր էէր (բարձր ես) , գեղարդով էլ նրանից զօրեղ : »

« Եւ եթէ վերջապէս հայրենիք վերագառնանք , թող նա իրեն  
կին ուղէ իմ աղջկան , և ես նրան մի այնպիսի օժիտ իջ պահեմ ,  
որի նմանն ոչ մի արքայ գեռ չէ տուած իւր փեսային : » 105.

Նրան մի այնպիսի օժիտ տամ և ոչ կը տամ :

« Այլ գիտէ , թ շնամիներն մեզ որ յաղթեն , գուցէ մի գոռոզ  
յոյն քեզ գերի իջ պահէ , և դու , իբրև սարուկ , ոստայն կհանէս  
նրա կնոջ համար և ջուր կքէրէս հեռաւոր աղբիւրներից : Եւ  
մարդիկ՝ քեզ արտասուլաթոյր տեսնելիս՝ կասեն . բա՛ , սա Հեկ-  
տորի՝ Տրոյայուց քաջ գիւցազնի ամուսինն էր ևլն : » 183.

Աւելի լաւ եմ համարում այս պարբերութեան մէջ բայերի հետեւաւ  
ձևը , գործ դնել .

« Այլ գիտէ , թ շնամիները մեզ որ յաղթեն , գուցէ մի գոռոզ  
յոյն քեզ գերի տանի , և դու , իբրև սարուկ՝ ոստայն ման ես  
նրա կնոջ համար և ջուր բեր ես հեռաւոր աղբիւրներից : Եւ  
մարդիկ՝ քեզ արտասուլաթոր տեսնելիս՝ ասեն . բա՛ , սա Հեկ-  
տորի՝ Տրոյայուց քաջ գիւցազնի ամուսինն էր ևլն : »

Ըստ համարելով այսչափ օրինակը պարտք ենք համարում յիշեցնել ,  
որ մեր նկատողութիւնների մեծ մասը «-ը-նէ խնդիր է . Յայտնի է , և այն ,  
որ իւրաքանչիւրն իւր ճաշակն ունի ամեն բանում , ինչպէս և նոր , ան-  
մշակ և չկազմակերպուած լեզուի վերաբերութեամբ էլ . Համոզուած ենք  
որ մեր նկատողութիւններն օգտակար կարող են լինել կեդրոնացնելով թէ  
գրողների և թէ ընթերցողների ուշադրութիւնը լեզուի այս կամ այն մասի  
կէտի կամ առկախ մնացած տարածայնութիւնների վրայ . Ինչ վերաբերումէ

Պ. Աւարդանեանին, նա մեր կարծիքով, ոչ միայն արդի գրականութեան լաւագոյն մշակներից մէկն է, այլ և թարգմանիչներից թերեւս առաջինը:

Մեր հասարակութեան մէջ, ուր արտաքին կրթութիւնը և եկամուտ տարազները միայն մակերևոյթն են սքողում, իսկ հինը, սեփականը, ասիականը տակաւին մնացել է խորքում, պատրաստ ամեն բոլորէ դուրս ժայթքելու, մեր այդ տեսակ հասարակութեան մէջ, ասումեմ, բաւական է մէկի գործը ենթարկել քննադատութեան և ահա քննադատուածը շնորհիւ մեծամասնութեան աչքից վարկը կորցնում: Քաւ լիցի մեզ մեծամտիլ և կարծել թէ մեր այս երկտողը Պ. Աւարդանեանի պէս ընդունակ աշխատաւորի վարկին վնասէ, սակայն *sapienti sat*:

Հատերի գրուածքը այն պատճառով միայն չէ քննադատում, որովհետեւ քննութեան ենթարկելու արժանի ոչինչ չկայ նոցա մէջ: Քննադատութիւնը, լեզուի խնդրում, եթէ զբաղուի ամեն մի շնչին գործով, ստիպուած է լինելու սուտն ու սխալը կրկնել հանապազ, որով թերեւս աւելի վնասակար էլ լինի:

Աւելացնենք և այս, որ այսպիսի քննադատութեանց մէջ, մենք օրինակը աւելի լաւ ենք համարում քան թէ պատճառարանութիւնը. մանաւանդ որ շատ անգամ պատճառարանութիւնը դժուար և նոյն իսկ անկարելի է գոնէ արդի դիտութեան առաջ:

Ինչի՞ այս ինչ բայը այս հոլով խնդիր է պահանջում և ոչ ուրիշ հոլով: Ինչի՞ ուսերէն ասում են « երկու տան, չորս տան և հինգ տների»: Ինչի՞ հայն ասումէ՛ աղջկայ հեռ պսակուել, իսկ ուսը՝ աղջկայ ձեռ պսակուել ևլն:

Այս տեսակ հարցերով մտնում ենք մենք արդէն լեզուաբնական բնազանցութեան մէջ, որ և ուղղակի ոչ մի կապ չէ կարող ունենալ կենդանի լեզուի ածելութեան եւ զարգացման ընթացքի հետ:

Միաբան.

**ՎԱՐՉԱԿԱՆԲ.**

(ՍԻՆՕԴԻ ԴԵԿՏ. ՕՐԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ).

4. Դեկտ. Սինոդը վանահայրերի ինքնահաճոյ և վնասակար գործողութիւնների առաջն առնելու համար որոշեց շրջաբերական հրամանով պատուիրել որ վանահայրերը Ա. առանց Սինոդի թոյլտուութեան Ս. մասունքները չըշրջեցնեն վիճակներում և արդիւնքը չըգործադրեն ըստ հաճոյից:

Բ. բոլոր շարժական կայքերը, օրինակ, ձեռագիր և տպագիր սուրբ գրքերը, զգեստները, զարդերը և անօթները պահպանեն խնամքով, իսկ առտնին պարագաները, կարասիքը, գործիքները, անասունները ևլն պահպանեն խնամքով և առանց Սինոդի թոյլտուութեան չըվաճառեն: